

HERALDISK TIDSSKRIFT

BIND 2 • NR 20 • 1969 • SIDE 486

Verein »Zum Kleeblatt« i Hannover 80 år
Kanaris

SOCIETAS HERALDICA SCANDINAVICA

Heraldisk Selskab • Heraldinen Seura • Skjaldfræðafélagið

Heraldisk Selskap • Heraldiska Sällskapet

Verein „Zum Kleeblatt” i Hannover 80 år

Den 4 december 1968 firade Heraldischer Verein Zum Kleeblatt zu Hannover sitt 80-årsjubileum under stor anslutning av tyska och utländska heraldiker. Man började med högtidsmöte i stadsmuseets fullsatta föreläsningssal. Föreningens ordförande, konstnär Alfred Brecht, inledde med en kort historik, varefter högtidsföredraget »Die Wappensippen der ostelbischen Kolonisation in der Zeit von 1100 bis 1300« hölls av den svenske medeltidshistorikern adjunkten friherre Christopher von Warnstedt, Stockholm.

Denne anknöt inledningsvis till Verein Zum Kleeblatts gamla tradition, att förfäktat en vida högre ålder för heraldiken än vad som vanligen tillmättes den. Han hyllade föreningens hittills störste heraldiske forskare general Wilhelm von Knobelsdorff (1825–1908), som kring sekelskiftet i en lång rad viktiga skrifter gjorde gällande att heraldiken i Nordeuropa går tillbaka långt före Kristi födelse. Så långt ville von Warnstedt inte sträcka sig. Men han framhöll att forskningen numera framdragit ett oändligt mycket större material än det Knobelsdorff byggde på och att detta delvis mycket starkt understryker riktigheten hos en del av den »von Knobelsdorffska skolans» teser. von Warnstedt visade i detta sammanhang bilder av en serie nordiska forntidshjälmar i original från 600–1100-talen, som helt eller delvis täcka ansiktet, och underströk att det kristna gravskicket på kontinenten medfört att vi ha sådana bevarade endast i Norden. Men helt säkert använde man samma slags hjälmar samtidigt på kontinenten. Teorin att heraldiken uppkommit när ansiktsbetäckande hjälmar införts på 1100-talet är alltså felaktig.

Talaren gick därefter in på sitt egentliga ämne och visade med en mängd kartor hur den östelbiska kolonisationen ter sig heraldiskt. von Warnstedt visade först att släktnamnen i dessa trakter icke äro slumpvis antagna. De tjänstgjorde tvärtom såsom militära nummer och orterna, som släkterna tagit namnen efter, ligga ord-

nade i stora försvarssystem över hela Östtyskland. Man tågade fram på bred front och lade en borglinje vid gränsen för varje nyerövrat område.

Heraldiskt visar det sig då att arméerna i inledningsskedet bestodo av heraldiska »Sippen», som opererade som militära enheter. Varje sådan »Sippe« förde i en mängd varianter samma ursprungliga vapenbild. Alla kolonisationstida adelsläkters vapen i t.ex. Mark Brandenburg kunna visas vara varianter av 5 ursprungliga huvudvapen: a) delnings- och balkvapen, b) trädgrensvapen, c) fyrfotadjur, d) strålvapen och e) fågelbensvapen. Men egentligen kan samtliga dessa grupper ledas tillbaka till en utveckling ur grupp a).

Talaren visade hur de första strandhuggen på wendisk mark företagits av småfurstar, som antingen bara förfogat över sin egen eller över ett par släktgrupper. I dessa områden förekomma nästan bara 1-3 olika vapen. Senare ingrepo markgrevarna och erövrade betydligt större områden med hjälp av härar med mycket brokig heraldisk sammansättning och folk från helt andra trakter än dem, som börjat kolonisera. Dessa konstateranden äro även genealogiskt av stor betydelse, då man via vapnen i viss utsträckning kan följa släkternas vandringar och härstamning.

von Warnstedt summerade sina resultat ungefär så, att de heraldiska förhållandena i den östelbiska kolonisationens basområden uppenbarligen voro så utvecklade redan omkring år 1100 att en sådan utvecklingsgrad är otänkbar utan en föregående, månghundraårig utveckling. von Knobelsdorff har alltså åtminstone i stora delar rätt, när han ville skjuta heraldikens uppkomst långt bakåt i tiden.

Mötet avslutades med bankett i Rådhusets festsal. Bland de många därvid överlämnade gåvorna märktes Hildebrands svenska medeltidssigillverk i praktband, vilket friherre von Warnstedt överräckte å de skandinaviska heraldikernas vägnar.

Kanaris.

[DA] Dette materiale er beskyttet af ophavsret. Det kan downloades, lagres og udskrives til personlig brug og til ikke-kommerciel brug i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbejdning, tilgængeliggørelse samt fremstilling af kopier er ellers kun tilladt i det omfang, der følger af lov eller aftale.

[NO] Dette materialet er beskyttet av opphavsrett. Det kan lastes ned, lagres og skrives ut for personlig bruk og for ikke-kommersiell bruk i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbeidning, tilgjengeliggjøring og fremstilling av kopier er ellers bare tillatt i den grad som følger av lov eller avtale.

[SV] Detta material är skyddat av upphovsrätt. Det får laddas ned, sparas och skrivas ut för enskilt bruk samt för icke-kommersiellt bruk i samband med undervisning och forskning. Bearbetning, tillgängliggörande samt framställning av kopior är i övrigt bara tillåtet i den utsträckning som följer av lag eller avtal.

[EN] This material is protected by copyright. It may be downloaded, saved and printed for personal use and for non-commercial use in connection with teaching and research. Altering, making it available or producing copies is otherwise only permitted to the extent that follows from law or contract.